

M. T. B. COLLEGE, SURAT

Manuscripts Library

No. ^{Ref.}
^{Ser.} 1406

Title: *Padma Puana*

1406

incomplete

:	:	Padma Purāṇa	:	Title
:	:		:	Author
:	:		:	Editor
:	:		:	Year, Vols.
:	:		:	Publisher
1406 :	:		:	Remarks

अथ शंखचक्रादिरादिभिः समथना॥

श्रीरामायनम॥ मधुपतयेनमः॥ दिलीपउवाच॥ जगन्सर्वमावह्यहरिभक्तिमुष्माकये॥ शृणु
तस्तववृत्तिर्मेहरिभक्तिः सुखावहा॥ तावन्नयमहाज्वालवृत्तिभिः सततं नृणां॥ संतप्तानां मुनिश्रेष्ठ
हरिभक्तिः सुखार्त्तवः॥ १॥ भविना किमन्य छशरणं नवारण्ये नयानके॥ तस्माच्च विस्तरेणाद्य भक्ति
ने दानमहामुने॥ उपास्यमानान् कथयामुनिभिः परमात्मनः॥ २॥ वसिष्ठ उवाच॥ साधुपुण्ड्रसिराजं
द्रसंसारोत्तारणं नृणां॥ विजुंठस्य परेशस्य भक्तिर्नित्यं सुखावहा॥ ३॥ एवमेव महापुण्ड्रः केलाशशि
खरेपुराप्रपञ्चजिरिजादेवीशंकरं लोकवन्दितं॥ पापार्त्तवादा देवदेवमहादेवत्रिपुरद्वसुरेश्वर
विष्णुभक्तिं समाचक्ष्वमुक्तिदां सर्वदहिनां॥ ४॥ उपास्यसे दानमंत्राश्चातत्पूजाविधयस्तथा॥ तस्य
विष्ठाः स्वरूपं च॥ तद्दिभूतिगुणादयः॥ तस्य लोकस्वरूपं च॥ यं प्राप्य न निवर्तते॥ सर्गस्थितितयं येन
करोति भगवान्हरिः॥ ५॥ यज्जलाननिवर्तते तद्दामपरमं हरेः॥ येन को न च तत्तेन साधुना परमं पदं॥
आद्यसूर्योदयादुद्धतिरवधर्मसाधनी॥ आद्यकाले न कुर्वीत यावत्तद्विडावसातनं॥

सती कावेच हो मेव मार्य प्रातः समाहितः। मंत्रस्योच्चारणे विद्वान् धारयेद्बुद्धिं पुं ह्रूं ॥ १८ ॥
 प्राप्नुवंति नराः पापादिषया सक्तचेतसः। विस्तरेण मयि प्रीत्या ब्रूहि सर्वमेषाणतः ॥ १९ ॥ इति ह्येषा
 महादेव्या हरस्त्रिपुरदाहकः। उवाच परया प्रीत्या नमस्कृत्य जनार्दन ॥ २० ॥ श्रीमहादेव उवाच ॥
 साधुसाधु महादेविसर्वलोकहितेष्णिणि। साधुष्टुभिसि मां देवि श्रीशामाहात्म्यमुत्तमं ॥ २१ ॥ धन्या
 सि तत्तत्तस्यसि विष्णुभक्ता सि पार्वति। परिच्छेदोस्मि भद्रं तेशीत्तरूपगुणैः सदा ॥ २२ ॥ असंवस्था
 मि गिरिजेतगवद्वक्त्रिमुत्तमं। तन्मंत्राणां विधनं वस्वरूपं चास्य शाङ्गिणः ॥ २३ ॥ तव नाशयणो वि
 ष्णुर्जगन्नाथश्च पार्वति। माहात्म्यं वासुदेवस्य यच्च कथं तत्तु वक्तुं। सर्वेपनिषदर्थं च वेदांतपरि
 निश्चितां अशक्यं तन्मया वक्तुं ब्रह्मणापि सविस्तरं ॥ २४ ॥ तस्येदानीं निदानित्यं शृणु वक्त्रिष्टयक
 ष्ठयक। आद्यं तु वेदेषां प्रोक्तं शंखचक्रांकनं हरेः ॥ २५ ॥ धारणं चोद्दिपुं ह्येतां तन्मंत्राणां च प
 उदकी शब्दं चांज्ञात्तपति तापापदर्शनाः। दृष्ट्वा दोषेर्न बाधते ललाटे तिलकं पदि ॥

रातः संध्यादिदेवार्थं त्रिवेधं धारयेच्छिः। आद्यं कालं तु मंत्रां प्रोक्तानां क्रान्धयेत् ॥ उद्दिपुं ह्येतां धार्य श्रोते स्मार्ते च कर्मणि ॥ आद्यं कालं तु मंत्रं
 रियहः। अर्चनं च जपध्यानं तन्मस्कराणं तथा ॥ २६ ॥ कीर्तनं श्रवणं चैव वंदनं पादसेवनं। तत्प्राप्तौ
 दकसेवा च तन्निवेदितनोजनं ॥ २७ ॥ तदन्येषामसेवा च द्वादशी व्रतनिष्ठता। तुलस्यर्पणं विष्णो
 र्देवदेवस्य शाङ्गिणः ॥ २८ ॥ नक्तिः षोडशध्याप्रोक्ता भवबंधविमुक्तये। सर्वेषामेव देवानां ममापि पुरु
 षोत्तमः ॥ २९ ॥ पूजनीयो हरिर्नित्यं ब्राह्मणानां विशेषतः। तस्मात्तु ब्राह्मणो नित्यं विधिना पूजयेद्द
 रिं ॥ ३० ॥ तच्चित्ते रंकितः श्रीशः पदं प्राप्नोत्यशंसयः। शंखचक्रांकनं कुर्यात्तु ब्राह्मणो बाहुमूलयोः ॥ ३१ ॥
 कृताग्निनिव संतर्प्य सर्वपापापनुत्तये। चक्रं वा शंखचक्रं वा तथा पापं चायुधनिवा ॥ ३२ ॥ क्षरयि
 चैव विधिवद्भक्तकर्म समा रमेत्। अग्नितप्तं पवित्रं च ध्यात्वा वेवाहुमूलयोः ॥ ३३ ॥ तत्क्रायम
 पुरंधोरं याति विष्णोः परंपदं चक्रं ॥ ३४ ॥ विह्वलस्त्रुयः पूजयति केशवं। वसवं विफलं याति पू
 जासं च जपादिकं ॥ ३५ ॥ अ॥ भग्नितप्तेन चक्रेण ब्राह्मणो बाहुमूलयोः। अंकयि चाजपं नमंत्रं स
 नकरा विष्णुदातुर्या तनतिर्यक् न च तस्मिन्ना। न कुर्याच्च दनेने बुधर्तुं न च दत्तचनः ॥ ३६ ॥ त्रिकूचं दनं तस्मत्प्राप्तो यैव उच्यते ॥ इति ह्येषा
 महादेव्या हरस्त्रिपुरदाहकः ॥ ३७ ॥

स्नातृमुद्राकुपीतु कुवाचेवतु नमना देवान नम्यं गंधेन त्रिपुंड्रं भरयेद्भिः ॥ सुखं ज्ञाना मयं धर्मं विष्णोर्विनादि ॥
 सारान्मोहनाशवेत् ॥ सुदर्शनं तापयिवाव क्लितं द्विजो त्रमाः ॥ उपनीय विष्णुनेन पशु ॥
 आकर्म सुयोजयेत् ॥ वक्रविह्व विहीनं उयः ॥ आदे तौ जयिष्यति ॥ व्यर्थं न वतित सर्वं नि
 राशाः पितरो गताः ॥ विष्णुचक्रं कितं विप्रं पूजये सर्वकर्मणि ॥ विष्णुचक्रविहीनं उयत्नतः प
 रिवर्जयेत् ॥ दद्यौ जो भूहिरणादिचक्रां कितं विमूर्त्तये ॥ यदत्तं चक्रं हीनाय तसर्वं मसुराय
 वो ॥ ३॥ अ ॥ ५ ॥ सितप्रेन चक्रेण बाहु मूलेषु लोछिताः ॥ ते सर्वे पापनिर्मुक्ता यांति विष्णोः परंपदं ॥
 दुता ग्नितप चक्रेण शरीरं यस्य विह्वितं तेन तीर्था नियं शंभु लभते नान्यत्र संशयः ॥ ३॥ अधुवा
 विधिना चक्रं ब्राह्मणः पतितो भवेत् ॥ प्रहंति स्पर्शं रहितो वा सुदेवो जनार्दनः ॥ ३॥ तथैव ब्राह्मणो
 देवि विष्णुचक्रेण विह्वितः ॥ तस्मात्पतितं संसर्गं पापौघं दहनं हरेः ॥ ३॥ प्रतपं विभूत्या चक्रं शं
 न देवानां च न आदृष्टानां च न भूतानां च न मनुष्याणां च न गोपी चंदनलेपं वि त्पवं मसुरब्रवीत् ॥ विमुरवाः सर्वदेवास्तु आदं वनिष्कृतं न वेत् ॥ अ न्ये
 ॥ ३॥ करतलस्मिः ॥ ३॥ इत्युत्तरं दत्तं ॥ ३॥

उर्ध्वपुं सदा वाचं श्रोते स्मार्त्तं च कर्मणि ॥ आहु काले उमं प्राप्ते कर्त्तुं नीयं प्रयत्नतः ॥
 खं वनुजमूलयोः ॥ स्त्रीशूद्राणां सदा धर्मं चंदनेन सुगंधिना ॥ ३॥ बाहु मूले लिखे चक्रं तत्र च वा
 लणस्य वि ॥ तप्ते निवां कनं उर्या ब्राह्मणस्य विधनतः ॥ ३॥ श्रोतस्मार्त्तादि सिध्यर्थं मात्रा सि
 धेतथैव वा हरेः पूजा विधनायं चक्रं धर्मं विधनतः ॥ ३॥ विष्णुवस्यैव प्रसिध्यर्थं ज्ञानसिध्ये
 विशेषतः ॥ प्रतपं शंखचक्राभ्यां दुवा होमविधनतः ॥ ३॥ अन्ये न दाहये दात्रं ब्राह्मणो हरितो
 छनात् ॥ शंखचक्रं गदाखड्गशार्ङ्गं गान्धे हरे रपि ॥ ३॥ न तदुणे ददे दं गं नान्यदग्रे हति क्रियाः ॥
 अचक्रं धरणं विप्रं दूरतः परिवर्जयेत् ॥ ३॥ आपाकमिव नेहेतलोके विप्रम विष्णवं ॥ विष्णो
 वत्सवत्सवाह्योपि पुनाति भुवनत्रयं ॥ ३॥ तस्मात्तु विधिना चक्रं धर्मं विप्रैः शुभानने ॥ ब्राह्मणे मे
 न सिध्ये वज्ञानसिध्ये विमुक्तये ॥ ३॥ अ प्राज्ञतमहात्मानो विष्णुचक्रेण लोछिताः ॥ विष्णुचिह्न
 ॥ गचाहल्लपुरी रम्यां विप्रः क्षमा युधं विना ॥ न तेषां मग्ने दाहः शु निषिद्येत् ॥ ३॥ मि मध्यतः ॥

स्मृताः ९

पञ्च

विहीनास्तु प्राकृताः पतितास्तथा ॥ ४४ ॥ सर्वाश्रमेषु वसतां ब्राह्मणानां विशेषतः ॥ विधिनान्वेष्यत्वं
कंधार्यं हि श्रुतिनो दनात् ॥ ४५ ॥ महोपनिषदि प्रोक्तं शंखचक्रादिधारणं ॥ तथैव सा स्त्रियजुषिस्त
विप्रोक्तं शुभानने ॥ ४६ ॥ पवित्रं चरणं नेमीरविचक्रं सुदर्शनं ॥ सहस्रारं प्रकृतिं लोकेश्वरं म
होजसं ॥ ४७ ॥ नामानि विष्णुचक्रस्य पर्यायेण निबोधमो ॥ तथैव इति हासेषु पुराणेषु च चरते
॥ ४८ ॥ तस्मात्तु विधिवद्वायोः शंखचक्रदयस्तथा ॥ ब्राह्मणानां विशेषेण विष्णवानां विशेषतः ॥ ४९ ॥
ये कंधार्यं सोऽहदितं पवित्रं लोडितामूलेर्वाङ्गोः परमात्मनो हरेः ॥ संतारयिष्यामवसाग
रं महत्पदं याति परेशलोकं ॥ ५० ॥ शंखचक्रादिनिर्वाह्यमंतरं वीतयणकः ॥ बाह्यान्तरतः शुद्धो
विष्णवः समुदाहृतं ॥ परातस्माच्चक्रादि विद्धं उप्रथमं विष्णवं स्मृतं ॥ अंतरं स्मरदोषादि

तस्मात्तु विधिवद्वायोः शंखचक्रदयस्तथा ॥ ब्राह्मणानां विशेषेण विष्णवानां विशेषतः ॥ ४९ ॥
ये कंधार्यं सोऽहदितं पवित्रं लोडितामूलेर्वाङ्गोः परमात्मनो हरेः ॥ संतारयिष्यामवसागरं महत्पदं याति परेशलोकं ॥ ५० ॥
शंखचक्रादिनिर्वाह्यमंतरं वीतयणकः ॥ बाह्यान्तरतः शुद्धो विष्णवः समुदाहृतं ॥ परातस्माच्चक्रादि विद्धं उप्रथमं विष्णवं स्मृतं ॥ अंतरं स्मरदोषादि

विमुक्तिः स्वात्मदर्शनं ॥ ५१ ॥ सर्वभूतहितं शान्तिरिन्द्रियाथैष लोडुता ॥ पुत्रदाराद्यसंगबंयोगा
भ्यासरतिस्तथा ॥ ५२ ॥ अनन्यभक्तियोगेन परेशस्या ॥ भक्तिसेवनं तस्माच्चक्रादिहेतीनां
अंकनं विष्णवं स्मृतं ॥ ५३ ॥ चक्रादिविद्धं रहितो विष्णवबं न लभ्यते ॥ इति ते सर्वमाख्यातं चक्रध
रणलक्षणं ॥ ५४ ॥ विष्णुनमंत्रदीक्षायाः वक्ष्यामि गिरिजे पुनः ॥ इति श्रीपद्मपुराणे उत्तरखंडे
उमामहेश्वरसंवादे श्रीसुदर्शनामंत्रिशोधप्रकरणे ॥ ५५ ॥ श्रीमहादेव उवाच ॥ उद्धृष्टं पुंरुस्य महा
त्मां वक्ष्यामि शुभदर्शने ॥ क्षरणादेवमुच्येत नवबं ध्वजोत्तम ॥ उद्धृष्टं पुंरुस्य मध्ये तु विशाले
सुमनो हरे ॥ लक्ष्म्या सांद्धं समासीनो देवदेवो जनार्दनः ॥ ५६ ॥ तस्माद्यस्य शरीरे तु उद्धृष्टं पुंरु
तं भवेत् ॥ तस्य देहे न गवतो विमलं संधिरं शुभं ॥ ५७ ॥ तस्मात्सर्वेषु तीर्थेषु सर्वयज्ञेषु दीहितः

क्षरये दुर्द्ध पुं दुं यो मृदा शुभ्रेण विस्तवः ॥ उर्द्ध पुं दुर्द्ध धरो विप्रः सर्वलोकेषु पूजितः ॥ विमा
 नवरमारुहं याति विस्तोः परंपदं ॥ क्षरये दुर्द्ध पुं दुं उत्रि संध्या सुद्धि जो तमः ॥ सर्वपापविशु
 द्ध्यर्थं मिष्टा पूती फलैः प्रदं ॥ उर्द्ध पुं दुर्द्ध धरं विप्रं दृष्ट्वा पापैः प्रमुच्यते ॥ नाम स्मृत्वा तथा तत्क्या सर्व
 दानफलं लभेत् ॥ उर्द्ध पुं दुर्द्ध धरं विप्रं यः श्राद्धे भोजयिष्यते ॥ नाम स्मृत्वा तथा तत्क्या सर्वदानफले
 लभेत् ॥ उर्द्ध पुं दुर्द्ध धरं विप्रं यः श्राद्धे भोजयिष्यते ॥ आकल्पकोटि पितरस्तस्य दृष्टान संशयः ॥
 ॥ उर्द्ध पुं दुर्द्ध धरो यस्तु कुर्याद्वा दं शुभानने ॥ कल्पकोटि सदस्यानि वि कुठे वा समाप्नुयात् ॥
 यज्ञरानतपश्चर्या जपहोमादिकं च यत् ॥ उर्द्ध पुं दुर्द्ध धरः कुर्यात्तस्य पुण्यमनंतकं ॥ १० ॥
 उर्द्ध पुं दुर्द्ध विहीनस्तु किंचि कर्म करोति यः ॥ दृष्ट्वा पूतीदिकं सर्वं निःफलं स्यान्त संशयः ॥ ११ ॥

४
 ४

तत्तत्कर्म विना विप्रं पुण्य स्त्री कुंकुमं विना ॥ द्वावेतौ गहि तौ लोके दिव्ये पित्रोश्च कर्मणि ॥ उर्द्ध पुं दुर्द्ध विना यस्मिन् शान सदृशं मुखं ॥ अवलोक्य मुखं
 यच्छरीरं मनुष्याणां उर्द्ध पुं दुर्द्ध विवर्जितं ॥ द्रष्टव्यं निवत किंचि न शमश्मान सदृशं सप्तवेना ॥ १२ ॥ तेषामा-
 उर्द्ध पुं दुर्द्ध विहीनस्तु संध्या कर्म समाचरेत् ॥ क्षत सर्वं राक्ष संनित्यं नरकं वाधि गच्छति ॥ १३ ॥ दित्युभव-
 उर्द्ध पुं दुर्द्ध धरो विप्रो मृदा शुभ्रेण विदिकः ॥ नतिर्यश्नरये द्वि दानं भिक्षुं च दनेनापि कदा
 चनः ॥ १४ ॥ विप्राणां मू ॥ उर्द्ध पुं दुर्द्ध स्यात्तिलकं उमही भृतः ॥ पट्टाकारं च विशेषानां मृदाणां उत्रि
 पुं दुर्द्ध ॥ १५ ॥ उर्द्ध पुं दुर्द्ध मृदा कुर्यात् कस्तूर्या तिलकं तथा ॥ पट्टाकारं च दनेन भस्मानेव त्रिपु दुर्द्ध ॥ १६ ॥ जादयेन
 स्नात्वा मृदा उर्द्ध पुं दुर्द्ध स्याद्दुवासे वतु न स्मना ॥ देवानभ्यर्च्य गंधेन त्रिपु दुर्द्ध क्षरये द्विजः ॥ १७ ॥
 उर्द्ध पुं दुर्द्ध उ सर्वेषां न निषिद्धं कदाचन ॥ क्षरयेत् रुत्रिया विस्था विस्तु नक्ता भवेद्यदि ॥ १८ ॥
 विप्राणां निवधायं स्यात्त्रिर्यु कपु दुर्द्ध कदाचन ॥ नारायण पदं दं दं तदैक शरणं ब्रजा ॥ १९ ॥
 तत्तत्कर्म विना विप्रं पुण्य स्त्री कुंकुमं विना ॥ द्वावेतौ गहि तौ लोके दिव्ये पित्रोश्च कर्मणि ॥ उर्द्ध पुं दुर्द्ध विना यस्मिन् शान सदृशं मुखं ॥ अवलोक्य मुखं
 यच्छरीरं मनुष्याणां उर्द्ध पुं दुर्द्ध विवर्जितं ॥ द्रष्टव्यं निवत किंचि न शमश्मान सदृशं सप्तवेना ॥ १२ ॥ तेषामा-
 उर्द्ध पुं दुर्द्ध विहीनस्तु संध्या कर्म समाचरेत् ॥ क्षत सर्वं राक्ष संनित्यं नरकं वाधि गच्छति ॥ १३ ॥ दित्युभव-
 उर्द्ध पुं दुर्द्ध धरो विप्रो मृदा शुभ्रेण विदिकः ॥ नतिर्यश्नरये द्वि दानं भिक्षुं च दनेनापि कदा
 चनः ॥ १४ ॥ विप्राणां मू ॥ उर्द्ध पुं दुर्द्ध स्यात्तिलकं उमही भृतः ॥ पट्टाकारं च विशेषानां मृदाणां उत्रि
 पुं दुर्द्ध ॥ १५ ॥ उर्द्ध पुं दुर्द्ध मृदा कुर्यात् कस्तूर्या तिलकं तथा ॥ पट्टाकारं च दनेन भस्मानेव त्रिपु दुर्द्ध ॥ १६ ॥ जादयेन
 स्नात्वा मृदा उर्द्ध पुं दुर्द्ध स्याद्दुवासे वतु न स्मना ॥ देवानभ्यर्च्य गंधेन त्रिपु दुर्द्ध क्षरये द्विजः ॥ १७ ॥
 उर्द्ध पुं दुर्द्ध उ सर्वेषां न निषिद्धं कदाचन ॥ क्षरयेत् रुत्रिया विस्था विस्तु नक्ता भवेद्यदि ॥ १८ ॥
 विप्राणां निवधायं स्यात्त्रिर्यु कपु दुर्द्ध कदाचन ॥ नारायण पदं दं दं तदैक शरणं ब्रजा ॥ १९ ॥

तत्तत्कर्म विना विप्रं पुण्य स्त्री कुंकुमं विना ॥ द्वावेतौ गहि तौ लोके दिव्ये पित्रोश्च कर्मणि ॥ उर्द्ध पुं दुर्द्ध विना यस्मिन् शान सदृशं मुखं ॥ अवलोक्य मुखं
 यच्छरीरं मनुष्याणां उर्द्ध पुं दुर्द्ध विवर्जितं ॥ द्रष्टव्यं निवत किंचि न शमश्मान सदृशं सप्तवेना ॥ १२ ॥ तेषामा-
 उर्द्ध पुं दुर्द्ध विहीनस्तु संध्या कर्म समाचरेत् ॥ क्षत सर्वं राक्ष संनित्यं नरकं वाधि गच्छति ॥ १३ ॥ दित्युभव-
 उर्द्ध पुं दुर्द्ध धरो विप्रो मृदा शुभ्रेण विदिकः ॥ नतिर्यश्नरये द्वि दानं भिक्षुं च दनेनापि कदा
 चनः ॥ १४ ॥ विप्राणां मू ॥ उर्द्ध पुं दुर्द्ध स्यात्तिलकं उमही भृतः ॥ पट्टाकारं च विशेषानां मृदाणां उत्रि
 पुं दुर्द्ध ॥ १५ ॥ उर्द्ध पुं दुर्द्ध मृदा कुर्यात् कस्तूर्या तिलकं तथा ॥ पट्टाकारं च दनेन भस्मानेव त्रिपु दुर्द्ध ॥ १६ ॥ जादयेन
 स्नात्वा मृदा उर्द्ध पुं दुर्द्ध स्याद्दुवासे वतु न स्मना ॥ देवानभ्यर्च्य गंधेन त्रिपु दुर्द्ध क्षरये द्विजः ॥ १७ ॥
 उर्द्ध पुं दुर्द्ध उ सर्वेषां न निषिद्धं कदाचन ॥ क्षरयेत् रुत्रिया विस्था विस्तु नक्ता भवेद्यदि ॥ १८ ॥
 विप्राणां निवधायं स्यात्त्रिर्यु कपु दुर्द्ध कदाचन ॥ नारायण पदं दं दं तदैक शरणं ब्रजा ॥ १९ ॥

शब्दादिदेव नारी निरुद्धं पुं दुस्य धारणात् फलं स्व नर्तु न कालिः प्राप्यते स्वर्ग संपदः ॥१॥

सर्व लोके श्वरः साक्षाद् द्रुसा त्रिभुवने श्वरः समापि नारदस्यापि प्रोक्तवान् मंत्रमुत्तमं शो
नकादिमहर्षीणां निमिषारण्यवासिनां ॥२॥ नारदः प्रददौ मंत्रं प्रपन्नं शरणागतं एतदुस
तमं राजन् न जानंति महर्षयः ॥३॥ देवताश्च न जानंति सिद्धाः साध्याश्च दानवाः अहं च प्रा
प्तवान् मंत्रं स क्विपुत्रात् पराशरात् ॥४॥ इदं रुद्रस्य परमं लक्ष्मी नारायणा कथं राजन् त
वापि वक्ष्यामि प्रपन्नं शरणागतं ॥५॥ दद्यात्परतरं मंत्रं नास्ति सत्यं ब्रवीमि ते दद्यात्परतरं
धर्मं नास्ति लोके पुं किंचन ॥६॥ सत्यं सत्यं पुनः सत्यं ब्रह्मण कथ्यते पुरा नारायणात् पुरो
देवो नास्ति मुक्तिप्रदो नृणां ॥७॥ नारायणाद्देवदेवादन्येषां सर्वं ननु ब्राह्मणानां कुलोद्भू
तो नस्मधारी भवेद्यदि ॥८॥ वर्जयेत्तादृशं देवि मद्योष्ठिष्टवटं यथा त्रिपुंड्रं शूद्रकल्याणं
नोपीवं न पुं दुं उस्त्रीणां धर्मः सनातनः पुं दुं हीना सु नारी पुनर्नृरायुक्तयो न वेत् ॥९॥

पुं दुस्य मंत्रिकां त्यक्त्वा न्यद्रव ए धारणात् सुवासिन्या मुखं दृष्ट्वा सूर्यमालो व्रजेत्तदा ॥१०॥

शूद्राणां च तथेति तं त्रिपुंड्रं धारणाद्विप्रः पतितः स्यान्न संशयः ॥११॥ एकांतिनो महाभागाः स
र्वभूतहिते रताः सांतरालं प्रकुर्वन्ति पुं दुं हरिपदात्ततिर ॥१२॥ हरेः पादात्ततिं धार्य मूर्द्धं पुं दुं म
नो हरं दंडाकारं शुभो नाहं मध्ये छिद्रं प्रकल्पयेत् ॥१३॥ तस्मात् छिद्रान्वितं पुं दुं दंडाकारं सु
शोभनं विप्राणां सततं धार्यं स्त्रीणां च शुभदर्शने ॥१४॥ नासादिके शपथं तं दंडाकारं सुशो
भनं मध्ये छिद्रं समायुक्तं श्वशराश्च तं हरिर्भूदिरं ॥१५॥ उर्ध्वं पुं दुस्य मध्ये उविशाले सुमनो
हरे सांतराले समासीनो हरिस्तत्र श्रिया सह ॥१६॥ निरंतरालं यः कुर्याद्दंडं पुं दुं द्विजाधमः ल
लाटे तस्य सततं शुभः पादं न संशयः ॥१७॥ तस्मात् छिद्रान्वितं पुं दुं सह रिव सुखावहं धार्यं
ब्राह्मणो नित्यं हरिः सालोक्यसिद्धये ॥१८॥ आदाय परयाभक्त्या विकटाद्रोगृहे मृदं ॥१९॥
॥२०॥ गेहसूतके चैव विवाहे पुत्रजन्मनि उर्ध्वं पुं दुं न कुर्वीत तिर्यक् पुं दुं समाचरेत् ॥२१॥

उर्द्धपुं दुं विनानारी यत्नं करोति या न गृह्णाति हरिस्तत्र गृह्णाति ब्रह्मराक्षसाः ॥
 रये इर्द्धपुं द्राणि हरेः सायुज्य सिद्धये ॥ श्री लक्ष्मण उलसी मूलान्मृदमादाय नक्तिनः ॥ धारये
 इर्द्धपुं द्राणि हरिस्तस्य प्रसीदति ॥ ३५ ॥ धारवत्यां मुने रम्ये वासुदेव गृहे तथा तत्रोद्वां मृदं
 शुभ्रौ मादाय द्विज सत्तमः ॥ ३६ ॥ धारये इर्द्धपुं द्राणि सर्वकाम फलाप्तये ॥ आदाय परया नत्वा
 तया जेगा तीरोद्वां मृदं ॥ तथा धृतोर्द्धपुं द्रसु सर्वयज्ञफलं लभेत् ॥ आचंदनं च हरिद्रां च तथा
 च स्माग्निहोत्रजं ॥ सर्वं तस्य करे प्रो मुक्तमूर्द्धपुं द्रस्य धारणात् ॥ ३७ ॥ यत्र दिव्यं हरिद्रं तस्यै
 व मृदया हरेत् ॥ ३८ ॥ श्यामं शोभितं करं प्रोक्तं रक्तं वश्यकरं तथा श्रीकरं पीतमित्याहुः ॥ श्वेतं मो
 दप्रदं शुभं ॥ ३९ ॥ वर्तुलं तिर्यज छिद्रं रुक्मदीर्घं तरंतनुवक्रं विसृद्धं बद्धाग्रं तिक्तं मूलं पद
 चतैः ॥ ४० ॥ अशुभं रुद्धमासकं तनं गुलीकलितं विजं धमपस व्यं च पुं द्रमादुरनर्थकं ॥ ४३ ॥

पदाह्नीतिः आत्मनो निक्षारय मध्ये छिद्रं उर्द्धपुं द्रं धारय तिस्रि यश्च प्रियतमो न वति स पुण्यवान् ॥
 अपारम्य नासिका मूलं ललाटे तं लिखेन्मृदा ॥ नासिकायास्त्रयो भागानासामूलं प्रचक्षते ॥ समु
 ४४ ॥ समारम्य भ्रुवोर्मध्यमंतरालं प्रकल्पयेत् ॥ द्वंगुलं च गुलं वापि मध्ये छिद्रं प्रकल्पयेत् ॥ भाग
 पर्वताग्रे नदीतीरे विचित्रमूले जलाशये ॥ सिंधुतीरे च वल्मीके हरिद्रेत्रे विशेषतः ॥ ४५ ॥ विष्णोः
 स्नानोदकं यत्र प्रवाहयति नित्यदा ॥ पुं द्राणां धारणां र्थाय गृह्णीयात्तत्र मृत्तिकां ॥ ४६ ॥
 श्रीरंगे वं कलाद्रौ च श्रीकूर्मे धारके मुने ॥ प्रयागे नारसिंहाद्रौ वाराहे उलसीवने ॥ ४७ ॥ गृहीत्वा
 मृत्तिकां तत्प्राविश्यात्तदा जलैः सह ॥ धृत्वा पुं द्रद्राणि चांगेषु विष्णुसायुज्यमाप्नुयात् ॥ ४८ ॥
 ललाटे भुजयुग्मे उष्ट्रस्योः कंठकर्पूरे ॥ धारये इर्द्धपुं द्राणि चतुरंगुलमानतः ॥ ४९ ॥ ऊर्द्ध
 तत्पार्श्वयो प्रोक्तं मानं मीतनु दशांगुलं ॥ बाहुवक्षस्य लेपुं द्रमष्टांगुलमुदाहृतं ॥ ५० ॥ ए
 सर्वजा निष्ठुयो मर्त्यो विष्णु भक्तो महामुने ॥ तस्योर्द्धपुं द्रधरणे सधिकारो बुधैः स्मृतः ॥

पक्षः

५३ भाग
५३ भाग

ॐ सामं ललाटे यस्य दृश्यते। स चांजलोपि शुद्धात्मा पूज्य एव न सीतयः॥

छपत्रसंकाशं वेणुपत्राकृतितथा। पञ्चमं यजुः संकाशं तृतीयं मोहनं स्मृतं। ३३। महाभा
 गवतः शुद्धं पुं दुर्द्विपदाकृतं। दंटाकारं उवादे विधिरयेद्दुर्द्विपुं दुर्द्विपुं। ३४। येशं खचक्रं कि
 त्वाङ्गमूलस्तथाई पुच्छं कित्त सर्वगात्राः। मातारविंदासधराविशुद्धारहंति लोकानुदुगि
 तोद्यसंघातः। ३५॥ इति श्रीपद्मपुराणे उत्तरखण्डे उमामहेश्वरसंवादे उर्द्वपुं दुर्द्विपुं विधनं नाम
 एकविंशोऽध्यायः॥ ॥ गंधलुब्धो यथा भृंगः पुष्पात्पुष्पांतरं व्रजेत्। ज्ञानलुब्धः तथा शिष्यो
 गुरोर्गुर्वंतरं व्रजेत्। शैवे गुरुत्रयं प्रोक्तं विष्णवे गुरुपंचकं। वेदे वेदांतशास्त्रेषु शतशो गुरु
 रवः क्रमात्। आदिनैरवे। नराः जीवाः। वानराष्ट्रश्च। वा-आपो नरा इति तेषां अयनं। आपो ना
 इति प्रोक्ता आपो विनरस्य नवः। अयनं तस्य संपूर्वं। तेन नारायण स्मृतः। १॥ ३६॥
 अथ विष्णोः पापनाशाय रामनामसाधनं। पापमाचरन्। अतिरिक्तं भवेन्नित्यमुर्द्वपुं दुर्द्विपुं कितो नरः। ३७॥

ਸਤੁਕਿ

श्रीवृं च कुच लुपी जिह्वा नासिका विष पंचमी पापु पल्लं हस्त पादौ वाचू क वै व द शमी स्मृताः
 बुधं प्रियाणि पंचिव श्रीत्रादीन्यनुपूर्वशः कर्मे प्रियाणि पंचिव वावाद्या रीनि प्रवहते ए
 कादशमं मनो ज्ञेयं स्वगुणो नाभयात्मकं यस्मिं जिते जिता वीतो नवतः पंचको गुणो ३
 शब्दस्पर्शस्वरूपं वरसो गंधश्च पंचमः ॥ कमलकरा कमलचरण कमलास्याः कमलको
 मलशरीरा कमलदलायतनेत्रा स्वरस्वती दूरउदुरितं नः ॥ १ ॥ अत्फ कट स्मरतमः परि
 भूयमान लक्ष्मीमनः कमलकुंडल लती गंधमा जीर्वा एमस्त कमलि घटि व वि तां कि ना
 रायणो मनसिनः स्थितिमादधात् २ प्रेरकः सूचको श्रेयवाचको बोधकस्तथा शिरोको
 दशकुशेति षडेते गुणवः क्रमः ॥ १ ॥ ॥ रामायणं ॥ ॥ श्रीरस्तु ॥
 उलसी विमिश्रितं तीर्थं एकादश्यां नवर्जयेत् विष्णु वस्य विशेषेण ब्रतं तस्य न नश्यति ॥ ॥ ॥

श्रीवृं च कुच लुपी जिह्वा नासिका विष पंचमी पापु पल्लं हस्त पादौ वाचू क वै व द शमी स्मृताः
 बुधं प्रियाणि पंचिव श्रीत्रादीन्यनुपूर्वशः कर्मे प्रियाणि पंचिव वावाद्या रीनि प्रवहते ए
 कादशमं मनो ज्ञेयं स्वगुणो नाभयात्मकं यस्मिं जिते जिता वीतो नवतः पंचको गुणो ३
 शब्दस्पर्शस्वरूपं वरसो गंधश्च पंचमः ॥ कमलकरा कमलचरण कमलास्याः कमलको
 मलशरीरा कमलदलायतनेत्रा स्वरस्वती दूरउदुरितं नः ॥ १ ॥ अत्फ कट स्मरतमः परि
 भूयमान लक्ष्मीमनः कमलकुंडल लती गंधमा जीर्वा एमस्त कमलि घटि व वि तां कि ना
 रायणो मनसिनः स्थितिमादधात् २ प्रेरकः सूचको श्रेयवाचको बोधकस्तथा शिरोको
 दशकुशेति षडेते गुणवः क्रमः ॥ १ ॥ ॥ रामायणं ॥ ॥ श्रीरस्तु ॥